

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A
30 opt.
11 noem.
1866.

Ese in fie-care septemana odata, adeca dominec'a
 contienendu o cóla si diumetate.

Pretiuu pentru Austria
 pe Jul. - Dec. 4 fl. --
 pe Jan. - Dec. 8 fl. -- cr.

Pentru Romania
 pe Jul. - Dec. unu galbenu si diumetate.

Nr.
36.

Cancelari'a redactiunii
Strat'a morarilor Nr. 10.
 unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
 de prenumeratiune.
 Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile
 anonime nu se publica.

II
cursu
anualu.

M e l a n c o l í a .

Cand sinulu noptii tainicu in diorile lucinde
 Se scalda si se 'ncinge cu florea de rubinu;
 Cand Hesperulu melodicu pe unde rateginde
 Revérsa-alu seu suspinu;

Atunci dorulu meu gelnicu alérga langa tine,
 Ca galfed'a Selena spre-unu falnicu minaretu,
 Si-atal' gratii, copila! — lumina 'ntre lumine, —
 Repunu tragicu-mi pieptu.

Ca silfu-'n und'a verde viéti'a mea se plange
 Si 'n noptile misterici se légana in ventu;
 Ér' anim'a-mi copila! ce-amorulu teu o frange,
 E umbr'a pe-unu mormentu.

Pe culmea cea de stanca asculta-o mandolina,
 Ce canta 'n velulu noptii a genilor favoru,
 A sale dragi ilusii ca cantu de biulbiulina
 Sunt lacremi de amoru:

„Prin caosulu celu turbedu aparu lumini brilante,
 Ce luneca usioru,
 Si cari, ca si o lampa in dalbe diamante,
 Ardu nóptea lenisioru.

Amorulu e o radia ce 'n pulberea bizara
 Inclina dalbulu sinu,

Si 'n unde tremulante curund se 'naltia éra
 Prin eteru ambresinu. —

Din córdele melodici divinei armonie
 Vinu valuri de amoru;
 Viéti'a e o nópte, amorulu o faciá
 Ce lasa pieptu-'n doru“!

Ilusii rapitóre din lumea ideala,
 Copila dragalasia! — sunt flórea pe unu valu,
 Ce plana si declina, — ér und'a eternala
 Le-alunga de la malu.

Tu versi la lacrimile câ-ci gratele-ti gentile
 Din dalbe suvenire alunca 'n neantu;
 Si ce, sê plangu dar' si eu? câ-ci tempulu cu-a sal' dîle
 Pierdu velulu loru brilantu.

Amoru-'n asta lume cu siópte dulci dîmbinde
 Ingâna chipu-ti tainicu, ca flórea unu zefiru,
 Tu treci copila 'n barca pe undele fuginde,
 Lasandu-me 'n deliru.

Pe puntea eternala ce lumile le 'mbina
 M'a trece ca si-o taina, a ta mana de crinu;
 Tu esti copila dalba o umbra peregrina,
 Ér' eu alu teu suspinu! —

Nicolau Densusianu.
 36

DOI AMICI.

(Novela spaniola de Fernan Caballero.)

Sórele fierbinte si-arunca radiele pre unu dintre desiertele cele uscate si pustii ale Andalusiei. Nu se gasesce aici fluviu, nu riu, care sê ofereze omului recóre, si florile plepande de primavéra doborite si-pléca fruntile vescedite, numai câte-va aloe si câti-va mistisi potu stá in contra ferbintiei cei ardietóre si lucescu in campurile loru cele verdi, recoróse. Austrulu celu puternicu radica acum unu nuoru de pulbere, care e fierbinte, ca ceva cenusia de lava. Azur'a bolta cerésca si auriulu sóre se paru a suride la tortur'a, ce o causéza pamentului. Numai turm'a cea de oi si pecurariulu celu harnicu spaniolu, care cauta cu barbatia in ochii ori carei torture, potu sê suferé atmosfer'a cea ardietóre; — animalele, pana ce dormu; pecurariulu, pana ce doinéza.

In anulu 1782. 20 augustu se poteau vedé pre desiertulu acest'a chiaru urmele unei lupte; cai strapunsi séu impuscati jaceau atunci aice, dupa ace'a arme rupte, si érb'a erá pre totu loculu dârpita si mangita de sange. Nu de parte de aci propasiá o ceta de englesi in ordinea cea mai frumoasa. De cealalta parte se nesuia unu comandante spaniolu de cavaleria a pune in ordu fetiorii sei cei intoleranti si caili cei infocati, pentru ca sê póta persecutá pre angli, carii, de si erau mai pucini la numeru, totusi se retrageau in o odihna victoriósa.

In loculu acel'a, unde s'a intemplatu lupt'a, siedea pre o pétra unu oficiru teneru, prop-tindu-si faci'a sa galfeda de unu maslinu; la pitiórele lui ingenunchiá unu june, pre a caruia facia sê poteá cetí desperarea cea mai torturósa, si care avea ace'a ocupatiune, cá se nesuia a oprí cu carp'a sa sangele, ce curgea pre pieptulu amicului seu din o rana crunta.

— O Felice! Felice! — eschiamá in unu tonu dorerosu — tu mori, si pentru mine! Sinulu teu celu credintiosu a prinsu lovitur'a destinata mie. Amicu cu sufletu' nobilu, pentru ce m'ai rapitu din manele mortii cei glorióse, daca va locuí in anim'a mea numai desperarea si tortur'a!

— Nu te teme, Ramiro — lu încuragiá amiculu seu in unu tonu tempitu. Ce e dreptu sangele m'a despoteritu, dar' ran'a nu e de mórte. Apoi tu ai si uitatu cu totul, cumcâ man'a ta, care a resbunatu ran'a mea, inca e ranita?

— Numai o ajutorintia rapede te-ar' poté

mantuí. — Dîse Ramiro, fara ca se auda cuvintele din urma ale amicului seu. Inse e cu neputintia, ca in statulu nostu parasitu si singuraticu sê çapetâmu ajutoriu. Eu nu cutediu sê te lasu, si mai voescu sê moru cu tine.

In clip'a acést'a sê audí o tropotitura de calu. Ramiro cautá cu téma in direptiunea ace'a, de unde se audiá sgomotulu, si deodata vediu pre fidelulu seu servitoriu, carele dupa ce in foculu luptei i-a pierdutu din aintea ochiloru, vení acuma, ca sê-i cerce.

Del Arabal Felice si De Lerada Ramiro se tieneau de doua familii, cari traiá de demultu in amicétia sincera la olalta. La olalta au crescutu, la acel'a-si regimentu au servitu amendoí, in care pasira fórté de teneri, ca si capitani, dupace fusera aprodii regelui.

Felice care erá cu ceva mai betranu, mai solidu si mai constantu, eserciá asupra lui Ramiro o influentia mare, fara inse, ca amicéti'a loru s'ar micsiorá prin acést'a, ci inca se intarea, de óre ce unulu primiá cu recunoscintia multiemitória sfatulu bunu alu celuialaltu.

De órece Felice a scapatu cu periclitarea vietiei sale pre amiculu seu, acel'a nutriá o simpatia nespusa pentru densulu. Lu-priviá ca pre angerulu seu aoperatoriu, si in fanatismulu seu si-ar' fi sacratu viéti'a, sangele, numai ca sê póta portá grige de amiculu seu morbosu, ce'a ce acest'a n'a primitu.

De-alungulu stradelor San Rogue-ului mergea regimentulu princesei destinatu spre asidierea Gibraltariului, in frunte cu muzic'a, care cantá cu voioasia. Pre coridorie stateau muieri si fete frumoase, ca sê véda oficirii, cari le salutau cu muzica voioasa si cu priviri of-tatóre.

— Cauta colo, si marturisescu pre Dumnedieulu meu, vei vedé o dama frumoasa! — dîse Ramiro câtra Felice, care mergea a laturea cu elu.

Felice si-radică faci'a, carea erá inca totu galfeda, si pre coridorulu uneia dintre cele mai frumoase ale orasiului vediu o dama tenera de o frumsétia rara.

— Ai ochi buni spre a descoperí damele cele frumoase, — insemná elu zimbindu.

Se dusera mai departe, dar Ramiro cautá adeseori inapoi la dam'a, carea starnise intr' atât'a amiratiunea lui. Ochii damei asidere rateceau dupa cei doi oficiri, dintre cari unulu erá o persóna inalta, galfeda si interesanta, ce-lalaltu mai micu, mai secu, dar pentru acést'a forte mundrutiu.

— Ar fi bine sê te retragi Laura — dîse Corregidorele, prindindu pre muierea sa de mana, si indepartandu-o de pre coridoru, acesti flacâi nu-si mai potu luá ochii de pre tine.

— Atât'a e adeveratu, cumca balulu de ieri a fostu fôrte vivace, desi n'a fostu ceva destinsu splendidu — grai Ramiro catra o compania de oficiri, cari stateau in piati'a de frunte.

— Vedi bine, câ tie ti s'a potutu paré astfelu — replicá unu oficiru de la venatori, care erá unu venatoriu chiaru asié de neustinitu in baluri ca pre campulu luptei. Eu rideam de bunulu Coregidóre, care se parea câ te inghite cu privirile sale.

— Pre mine? si pentru ce? — intrebá Ramiro.

— Na, ace'a-e bine! dapoi asié cugeti, cumcâ unu barbatu jalusu cauta impaciuitu, daca cutare strainu curtenesce muierei sale?

— Si destinsu daca acelu cutare e unu omu teneru, mundru — adause unu oficiru de granatiri, netediendu de pre fruntea sa perulu cumenacului celui de pele de ursu.

— Si pre langa ace'a are o elocintia stralucita, — mai adause unu altu oficiru.

— Si asié se scie apropié de femei, casi sierpele de Eva — dîse alu treilea.

— Corigidorele, dîse Ramiro cu facia seriósa — ar' smintí fôrte tare, daca ar fi drepte oservatiunile vóstre.

— Ace'a-e dreptu, câ nu-i se cuvine — replicá oficirulu de venatori — dar', amiculu meu, trebuie sê cugetámu, câ are unu tesauru, de care nu e demnu; si aci invingerea ar fi mai gloriósa si de câtu cuprinderea Gibraltariulu.

— Acum su destule glumele — dîse Ramiro — e reu, câ asediarea cetatii propasiesce asié de incetu, si efaptuesce atat'a vacatiune, altcum nu s'aru escá atate vórbe góle.

— Eu acuma te vedu infasiuratu pana la grumazu in aventura amorósa — dîse Felice câtra amiculu seu, dupa ce se despartira de ceialalti. — Dar cugeta-te bine, câ aventurele amoróse nu arareori se incepu cu surisu si cu sarutatu si se gata cu plansu.

— Ce sê cugetu! Cauta la cetate si la sian-tiurile ei, preste cateva óre potemu sê jacemu morti acolo! Apoi intréba pre betrani, pana ce au fostu de dóue-dieci si cinci de ani! Sê traimu, pana ce potemu.

Si totusi sermanulu Ramiro nu póte urmari neci chiaru suatulu seu propriu. Implini nóptea, fara ca sê adórma; si demanéti'a cand

iesi pre coridoru, de abié observá sórele resartoriu, care se vedea a desteptá la o viétia nóua natur'a.

Pre câtu erá Romiro de pasionatu, pre atât'a de iute si-ajunse culmea amórea sa. Ce i-a ajunsu lui, câ si dam'a cea frumoasa nutriá pentru elu o asemene atragere; barbatulu celu jalusu erá intre ei o pedeca, cu neputintia de a se invinge. Laurei nu-i erá iertatu a lasá locuinti'a, de cand cadiu in presupunere din partea barbatului. Intalniri mute, timide in biserica, câte-va cuvinte respicate incetisioru prin gra-thiele ferestei, epistolioóre scurte, in cari erau mai multe lacrimile decâtu cuvintele — aceste erau uniculu nutrementu a pasiunei cei infocate, a unei asié felu de pasiuni, care erá de totu tenera, recinte si andalusiana, care sperá venitoriu, si care inca n'avea trecutu ca se póta traí din suveniru. Anim'a lui Ramiro erá espusa adeseori atacurilor de desperare. Si acuma erá ocupatu intr'atât'a cu cugetele triste, încâtu Mari'a cea betrana doic'a Luizei trebuí sê tréca de dóua ori pre dinaintea ferestei lui, si de dóue ori trebuí sê tusiésca, pana ce o observá Ramiro.

Inse de abié ce o privi, se rapedi cu grabéla in diosu pre trepte, ca sê urmarésca din departare pre muierea amintita in care tempu nu cutediá sê caute in giurulu seu, nu cumva sê fia observatu de cineva.

Dupa multa intorcatura in urma ajunsu Mari'a intr'unu spatíu micu, pre care lu-incungiurá de o parte unu parete inaltu si intunecosu a unui clastru, panace de alt'a parte erá marginitu de inaltulu muru a gradinei coregidorelui. Ací Mari'a statú in locu; Ramiro se apropiá de ea, si Mari'a i intiuse o epistolioóra, care suná asié:

„Barbatulu meu se duce la sate. Adi sér'a voi fi libera, si te voi poté vedé. Antâia-óra si mai pre urma!“

Cine póte cuprinde bucuri'a lui Ramiro, fâra de carapterulu lui celu pasionatu. Sarutá sirele cele scumpe, cari acuma nu erau udate de lacrima, dar ale caror'a trasuri tremurátóre pareau a descoperí ace'a iritare, cu care erau scrise, inca si manele cele uscate ale betranei Marie le sarutá.

Sub restempulu acest'a scóse pung'a cea plina, si i-o intinse, numind'o angeru padítoriu, mama, amie'a lui. Faci'a Mariei la aceste sê intristá, se indreptá din pusetiunea sa aplecata, ochii sei cei doboriti se invoiosiau, si mesurau pre Ramiro din capu pana diosu.

Sennor, ce cugeti despre mine? — dîse cu

sumetia — ce-am facutu eu in urmarea, cordialitatii Laurei, póte fi sminta, dar' daca asiu face acést'a din egoismu, ar fi lucru dediositoriu. Dupa ace'a disparu prin usi'a gradinei.

Dupa acea intrandu Felice in chili'a amicului seu, ca sê prandiésca cu elu, stete inuimitu, vedindu-lu desperatu preamblandu-se prin chilia in susu si in diosu. Si-smulgea perulu seu celu frumosu negru, si spargea, rumpea totu ce i veniá la mana.

— Ce faci Ramiro? — intrebá Felice.

Dar amicul seu totu strigá repetendu cuvintele aceste:

— Blastemu pre catani'a acésta! Blastemu acestei servituti lucitórie! blastemu majorului, acestui despotu crudelu! blastemata acea óra, in care deveni sclavulu acestoru gulere, din cari acum nimic'a nu me póte eliberá.

— Amice — díse Felice — eu nu te intielegu. Ai avutu ceva cu majorulu, séu ce?

— Oh, aici nu e vórba de asié ceva bagatelu, aice e de a face cu fericirea vietii mele, — ie epistól'a acést'a si o cetesce, in aintea ta n'am secretu.

Felice cautá inuimitu si patrunsu catra amicul seu, cetindu epistól'a Laurei, din care nu potú speculá nimicu pentru mangaierea lui Ramiro.

— Dapoi nu sum eu omulu celu mai nefericitu? — suspiná Ramiro.

— Aceste síre aru fi presupusu chiaru contrariulu — replicá Felice.

— Dapoi nu scii tu, cá-su ordinatu la paza? — eschiamá Ramiro astupandu-si faci'a cu manele.

— Si pentru ast'a desperedi tu? — intrebá Felice hohotindu. N'ar trebui sê te lasi espusu unei astfelu de torture. Voiu merge eu la statiune in locul tu, ci candu va veni rendulu pre mine te vei duce si tu in locul meu.

Ramiro inbraciasiá cu pasiune pre amicul seu.

— Felice, bunulu, dulcele meu Felice! — eschiamá — tu intr'adeveru te-ai nascutu spre norocirea mea, tu esti portatoriulu meu de grige, tu esti geniulu meu celu bunu, care impresori cu flori carier'a vietiei mele. Cu ce ti le voi poté eu resplatí aceste?

— Dar' dragulu meu, eu nu facu asié ceva, ce neci tu nu ai face in locul meu!

Ramiro fára sê-i deie respunsu, lu-mai stranse odata la animior'a sa, ce batea pentru elu cu asié multiemita.

Sórele din ce in ce se coboriá pre orisónte.

— Adi te grabesci fórté tare, tu stéua nenorocósa — díse Ramiro, sub care restempu esí iute pre usi'a gradinei, carea apoi se si iunchise de Mari'a.

Cátu de fericitu e Ramiro! anim'a lui plina de amóre si de sentírea de multiemita batea cu sumetia; pieptulu seu lu-incaldiá amorulu celu adevératu. In tonisetiunaa sa cea vióia neci nu observá pre oficirulu de venetori, ce i veni in ainte. Candu lu vedíu, se intórse in alt'a lature, casí cum nu l'ar' observá, dar acést'a se grabí spre elu.

— Oh, cum me bucuru, cá te potiu vedé, Lerida, — strigá — am cugetatu, cá tu ai fostu la statiunea de paza.

— No, ce s'a intemplatú?

— Oh! nimicu — replicá oficirulu de venetori — anglíi erupsera din cetate, si oficirulu, ce statea la paza, fu ucisú.

Uitatí-ve, cum se intinde de indestulita betran'a Sevilla pre plaiu, ca si o veduva in ceva fauteolu placutu. Bastiónele sale cele antice o incungiura casi ceva paliu regescu, si pre la pitiórele ei sierpuesce vechiulu Betis (Quadalquivir). Audíti, cum intréba, cá ce s'au facutu naile cu ventrelele cele falfactorie, cari portau pre unu Columbu, pre unu Cortezu si pre unu Pizzaro, ca se descopera si se cuprinda lume nóua, nai, cari s'au reintorsu incarcate de auru si argintu. Sevilla aréta vaporurile suspinandu.

O, tu epóca de progresu!

Pasíti mai aprópe si ascultati, despre ce povestese Sevilla, careia i place a vorbí in limb'a anticitatii despre tenerétia, despre epoc'a sa infloritóre. Ve va aretá catedralele sale si cadavrulu santului Ferdinandu. Dar trebuie sê ingenunchiati si sê ve rogati, Sevilla cea betrana nu va mai vorbí câtra voi, voi nu o veti intielege mai multu. Ducetí-ve in Alcazar, in palatiulu regiloru, care e chiaru asié de romanticu si de vechiu, casí insusi orasiulu.

In chiliele de scalda a regineloru maure si a donn-ei Mari'a de Padilla acusi vi vaspune Sevilla tóta istori'a ei, luptele, triumfele, faptele sale eroice si religióse, si acele voru resuná de pre palatiulu plinu de monuminte. Dupa ace'a ve lasati in diosu in umbr'a orangiloru pre ripele cele infloritore ale betranului Betis, si Sevilla ve va vorbí despre fíii sei ce i iubíti, vi va declamá cu farmecu versurile cele rapitóre ale Herrerei, Riojei si a Gongorei, va vorbí

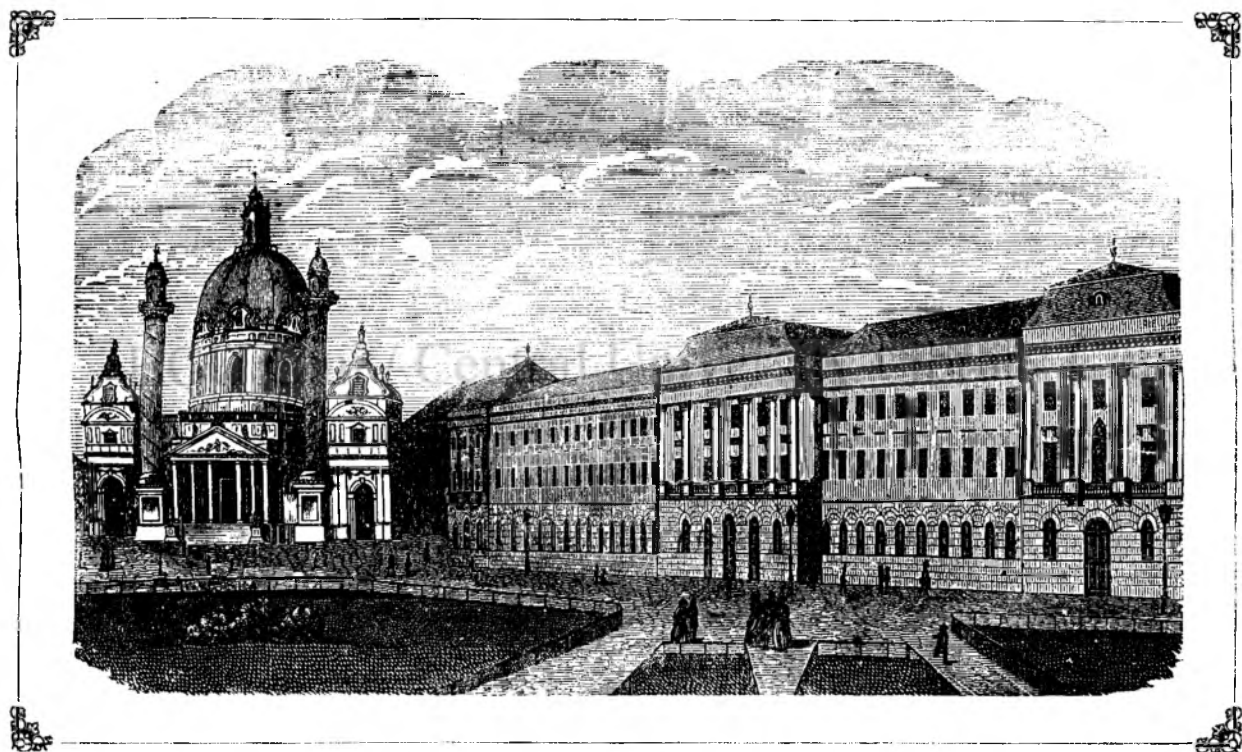
despre faptele eroice ale lui Guzmanes si a lui Ponces de Leon, si ve va conduce la clasicitatile artistiloru sei maretii Murillo, Velasquez si Montanez, ca sê le amirati. Dupa ace'a Sevilla vi se arêta, frumôsa tenera si poetica, dar cu unu suspinu cu unu lamentu éra va fi betran'a Sevilla: — O, cum s'au schimbatu tempurile!

Decumva veti trece pre port'a trianica, si veti urmarî direptiunea unui sîru de arbori, atunci veti ajunge la Male-Conese, la Partigate, care apera cetatea de esundarea fluviului. Daca ati lasatu sîrulu celu de arbori, veti vedé intindiendu-se in aintea vóstra siesulu avenalu. Acestu siesu fôrma loculu de adunare a ómeniloru de stare inalta, care duce de aici in stang'a,

unu anglu statea proptitu de unu lembu, si depingeá in albumulu seu faci'a onorificulu calugaru. Unu poporeanu, care aruncase o privire preste umerulu anglesulu pre pictur'a aceluia, dîse suridiendu:

Intr'adeveru, chipulu e binenimeritu, cele doua facie asiá sémena la olalta, casi unu ou cãtra celalaltu. Domni'a ta esti unu artistu mare! Daca, Domni'a ta — adause — precum credu, esti anglezu, atunci vei audî cu mirare, cumcã acestu calugaru evlaviosu a petrecutu pre multi dintre patriotii Domniei tale la cele eterne. Anglulu sê uitá cu mirare la vorbitoriu, si acest'a continuã.

— Da, Sennor, in an. 1782 inca érá ofcîru

Politehniculu din Viena. (Vedi pagin'a 431.)

unde se incepu promenadele cele frumôse, cari cercuescu Sevilla ca pre o gîrlanda de flori. Plantele aceste abundante le cresce apropierea fluviului, si betranulu Betis, care acum nu pôte sê depuna tesaure la pitiórele Sevillei, ci celu pucinu cu flori voesce se ó in frumsejieze.

Intr'o Dumineca in an. 1833 grabiau multi domni si dómne imbracate frumosu, pedestru si pre cai cãtra port'a trianica, ca sê guste aerulu liberu. Pana ce cét'a cea vióia sê întórse spre stanga, pana atunci in partea de-adrépt'a se intemplá contrariulu. Unu calugaru misiunariu, stateá pre verfulu unei baricade, si predicá multímei adunate; ascultatorii stateau cu capetele góle in giurulu lui. Nu departe de elu

eroicu. La asediulu Gibraltariulu s'a destinsu forte tare — dar intemplarea e lungutia.

Anglesulu lu-rogá, sê continue, si respectivulu omu-i enará istori'a celoru doi amici si pre urma adause:

— Daca vediu Don Ramiro de Larida chiaru, cumcã voiá lui Dumnedieu e ca se patiesca elu asié, preste mesura l'a cuprinsu dorerea, cá pasiunea sa cea peatósá fu caus'a mortii amicului seu, si n'a vediutu inaintea sa, numai dóua cãi, séu se móra, séu sê fia eremitu. Spre noroculu seu a fostu crestinu bunu, si a avutu potere destulu, pentru ca se-si aléga ultim'a.

Lucretia Silviann.

Originea romanilor ca cestiune politica.

II.

Sê formulâmu pe câte-va minute cestiunea despre inceputulu romanilor in Daci'a intoema asié, precum place unor scriitori neromani, adeca sê presupunemu, câ romanii nu ar fi romani, adeca nu ar fi aceia, cari sunt, ci ar fi séu *daci* séu *slavi*: si apoi ce ar urmă de aici? Ca romanilor sê li fia rusine de asemenea origine? Nici decum si nici-o-data. Dacii au fostu unu poporu inzestratu cu calitâti eminente, curagiosu, bravu, belicosu, insuflatoriu de frica toema si Romanilor pana la Traianu, primitoru de cultur'a elina antica, precum se pôte demonstra din mai multe urme antice.*) Éra slavi? Sê-si ié omenii pré bine sém'a, ca nu cum-va facundu din cestiune de *politica* sê jóce pre man'a Rusiei. Sunt câte-va dieci de ani, de candu nu numai agenti secreti, ci barbati de statu, ca cnezulu (principele) *Demidoff*, generali si consuli rusesci intindu barbatesce propaganda despre originea slava a romanilor din Daci'a, spunendu-le acestor'a, ca ei sê nu fia nebuni, ci sê se alature câtu mai curendu, si sê se marturisésca de parte intregitorie a familiei celei mari si glorióse de 65. milioane slavi**), câ apoi atunci nu vor avé a se mai téme nici de germanisare nici de magiarisare.

Inse romanii nu sunt nici daci nici slavi curati, ci éca asié, o *mestecatura* de trei vitie, rasse, séu semintii. Si apoi ce ar urmă de aici? Unu despretiu ca si asupr'a ori câruí bastardu, nascutu din patu nelegiuitu, care ar trebui desmostenitu? Luati-ve éra-si sém'a câ cu omeni bastardi este periculosu a ti-face de lucru pentru câ unii ca aceia sunt mai cu séma cutesatori desperati.

Ci sê luâmu lucrulu si mai seriosu; decisi é ni punemu inea si o alta intrebare. Care poporu, care natiune din Europa apuséna, centrala si meridionala este dupa originea ei curata cum amu díce pur sang? Respunsu: Nici unic'a, nici inea-si natiunea magiara, ci tóte sunt ésite, formate din unu amestecu infricosiatu de câte doue trei, une-ori si patru rasse, — éta cum :

*) Vedi in acést'a privintia o disertatiune istorica interesanta in Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde neue Folge IV Band II Heft. Kronstadt 1860 Die *Geten und Daken* von Wilh. Schmidt.

**) 40 milióne in Rusi'a (câ nu toti locuitorii Rusiei sunt slavi), éra 25 milióne poloni, boemi, slovaci, croati, serbi, sloveni, ruteni, bulgari.

Magiarii sunt pre a trei'a parte de sange slavonu pre cum marturisesce inea-si limb'lor, carea mai de a *trei'a* parte si inea toema in numirile de prim'a trebuintia este slavóna. Preste acésta citésca ori cine la *Ioannes Thuroczi* in *Chronica Hungarorum* Partea II Capu 22, unde acelu scriitoru unguru marturisesce in cugetu curatu, câ Ungaria fiindu fórte lipsita de locuitori atâtu in tempulu lui *Geysa* si alu regelui S. Stefanu, câtu si mai tardiu sub alti regi aceea tiera s'au colonisatu cu Boemi, Poloni, Greci, Spanioli, Ismaeliti séu Saraceni, Besseni, Armeni, Turingieni, Renani, Cumani si Latini. — Ce s'au facutu tóte acéste popóre in cursu de optu sute si relative de 7. 6. 5. 4. sute de ani? Cele mai multe s'au prefacutu *mai vertosu prin ajutoriulu ritului romano-catolicu* prin *casatorii amestecate* si prin *conlocuirea* in sate si orasie in magiari. Totu Thuroczi ni spune aceea ce scimu si noi din esperinti'a nóstra si a parintiloru nostrii, cum câ toema si familiile de magnati din Ungaria sunt fórte corecite prin nobili si cavaleri veniti din alte tiere, éra intre acestia numera la capu 11 pre acéste familie: Hedrik, Jako, Pázmán, Honth, Poth, Guthkeled, Wyd, Sámbuk, Habolt, Babocha, Sámberg, Frangipanes, Petriiones séu Pierleones (numiti apoi Oroszlanyi), Caietani (schimositi in Katonai) éra din Sicili'a veniti Anjaloni et Saccani, numiti apoi Absolonfy et Csákányi. — Afara de acele familie venite inainte cu câte-va sute de ani, articulii dietali ni pastrara o multíme de nume aristocratice straine, mai alesu neamtiesci naturalisate in Ungaria prin *lege*. Adaugemu numeratii cavaleri venetici naturalisati in Ungari'a (si in Transilvani'a) prin casatorii cu fete de grafi si baroni; ér incátu pentru asié numitii magnati din Transilvani'a, apoi originea lor este caracterisata prin cunoscut'a expresiune batjocorósa a magnatiloru ungueresci, cari dícu astor de aici „*Oláh mágnások*.”

In secuime sate intregi romanesci s'au magiarisatu in cursulu tempului si mai alesu cu ajutoriulu riturilor, candu alu celui rom. catolicu, candu alu celui reformatu pre candu romanii eráu siliti si prin a-si paresi credinti'a si ritulu stramosiescu, asié Oláhfalu, Bescu si altele mai multe, éra dintre romanii gr. catolici séu uniti se unguerescu in secuime neinctatu prin aceea, câ fiindu relative câte pucini in comunitâti, neavendu nici beserica nici preotu de nevoie trecu la rom. catolici si apoi nici câ li se mai cunosce natiunalitatea; éra aceea ce propaga o alta fóia magiara, câ in cursulu tem-

puriloru atâti si atâti magiari s'ar fi romanitu, este o mintiuna cornurata. S'au uncuritu dieu dintre romani de nevoie si de fric'a cumplitelor persecutiuni sub Carolu Robertu, Ludovicu I etc. si sub tempulu reformatiunii pana la Apafy.

Asié deci o parte mare a poporului magiaru este o amestecatura din diece popóre; éra în dîlele nóstre se mesteca si mai tare prin heintielépt'a propaganda a magiarismului; ni place inse a crede, cá acést'a bóla rea de a voi sê se in multiesca si copcésca cu totu felu de rase, nu va mai durá pré multu.

Insii regii Ungariei de la S. Stefanu incóce dupa natiunalitatea loru *genetica* n'au mai fostu magiari, ci in casulu celu mai bunu unu sange spalacitu. Indata alu doilea rege adeca Petru nepotu de sora alu lui Stefanu a fostu dupa tata-seu contele de Poitou unu francesu defrenatu, alu treilea rege Aba séu Samuilu cumnatulu lui Stefanu fusese cumanu (din Moldova?), éra nu magiaru. Andreiu I, Solomonu, Bela I, Geiza I, Ladislau, Colomanu, Stefanu II, Bela, — orbulu II, Geiza II (care aduse pe sasi), Stefanu III, Stefanu IV, Bela III, Emericu, Andreiu II si toti cei-lalti regi pana la Andreiu III (mortu la 1300) nascuti cum se dice din viti'a lui Arpadu a fostu corcituru de germani, slavi, greci etc. Dupa apunerea vitiei lui Arpadu Carolu Robertu a fostu fiulu lui Carolu Martelu d' Anjou, éra Ludovicu I, numitu marele, fiulu lui Robertu prin urmare amendoi *francesi*, nepoti de frate ai regelui Franciei Ludovicu santulu, Sigismundu ginerele lui Ludovicu a fostu germanu, Albert austriaculu asemenea; Uladislau care a caditu la Varna (nov. 1443.) polonu; Ioanu de Huniad ca guvernatoru si fiulu seu regele Mateiu romani; Vladislau boemu, Ludovicu II, care a caditu la Mohaci a fostu fiulu acestui-a. De aici inainte vine la tronu cas'a de Habsburg pana in dñu'a de asta-di.

N'am insíratu list'a regiloru Ungariei din vre-o pedanteria, pentru cá asié ceva trebue sê fia cunoscutu si scolarilor din gimnasiulu micu, ci am facut'o numai pentru cá pe la noi inca se adeverescu de míi de ori cuvintele lui Göthe, candu dice, cá mintiun'a in lume se repetiesce si propaga neincetatu, prin urmare iubitorii de adeveru inca sê nu incete nici odata de a lu repeti pre acést'a.

Sê mai trecemu si la alte popóre cercetandu-le care câtu sunt de curate in sangele lor séu si de la care fiiu alu lui Adamu ori macaru alu lui Seth si-va fi deducundu arborele gene-

alogicu in generatiuni neamestecate, ne spurcate, ne'ntinate. Sê incepemu totu din tieriele nóstre, câtu cu istori'a, câtu cu lexiconulu, câtu cu amendoue in mana.

Serbii sunt cunoscuti ca unu amestecu fórte curiosu de slavi si de colonii italiene stravechi, ceea ce adeveresce si structur'a si figur'a si statur'a lor in parte mare.

Croatii diferescu de serbi prin aceea, cá ei dupa marturisirea celor mai buni istorici ai lor sunt unu amestecu de slavi, de *avari* (asiedati dupa caderea lor in acele regiuni) si de valachi, séu adeca totu colonii romane.

Germanii din ambele Austrii, din Tirolu, Salzburg, Bavari'a si câtu tiene de a lungulu Renulu sunt din stravechime forte amestecati cu eleminte italice — romane, cu care acele tieri fusesera colonisate mai inainte de Daci'a si pana in seclulu alu treilea dupa Cristosu; éra Germanii de câtra nordu adeca din Prusi'a Sasonia etc. au contopitu câte-va milióne de Slavi, cu cari s'au resboitu multu tempu. *Drzda* (Drezda) *Lipska* (Leibzig) si alte multe nume de cetâti, sate si tienuturi acum germane sunt curatu slavonesci.

Sê trecemu Apeninii, Alpii, Renulu, Pireneii, Canalulu: unde vomu gâsi unu poporu, o natiune atâtu de omogena in originea sa, precum o cauta pedantii nostrii din Transilvani'a? Nicairi.

Italianii din Itali'a de susu au primitu in sinulu si sangele lor de multu pre *Longobardi*, poporu nemtiescu, incâtu au mai remasu numele lui in numele tieriei: *Lombardia* cum si in mai multe fisionomii, care de altmentrea de es. in Milanu sémana de minune cu cele din Vien'a adeca amestecu de bruneti si balani, ochi negrii, séu castanii si ochi albastri séu si caprii. In Itali'a de josu adeca in fostulu regatu neopolitanu si in Sicili'a poporulu din dîlele nóstre e compusu din italieni vechi, multime de africani, mai multi greci si resturi de normani, éra limb'a lui diferesce de a celor alalti italieni, intru atât'a câtu abié se potu intielege unii pe altii, éra limb'a italiana *scrisa* o vorbescu numai clasele *de ómeni cari au amblatu la scóte*, intocma precum este acést'a si la germani, la franci, spanioli s. a. Limb'a locuitoriloru din *Malta* este mai multu africana de câtu italiana. Locuitorii Sardiniei sunt in alor maioritatie ori ce alta vitia numai nu italieni.

Éra *francii* séu *franco-galii* ce mai amestecu de gali din dîlele Cesarilor, de colonii romane si de franci adeca germani! Éra despre *valonii* intinsi preste o parte mare a Franciei si a Bel

giei neci pana asta-di nu se scie de ce origine sê fia, câ-ci de-si sunt multi, li lipsese inse orce literatura, încâtu natiunea francésca se recruta cum amu dîce neincetatu din acelu poporu. Preste acêsta insii francii din Parisu si de prin pregiuru abié mai intielegu in vorbire pe locuitorii din Franci'a meridionala, in care colonistii romano-italieni au precumpenitu totu de un'a.

Spaniolii sunt cei mai trufasi de originea lor, daca vei ascultá la vorbele laudaróse ale boerilor; ci cum stá lucrulu in adeveru? Intocm'a ca si pe airea. In Spani'a si in Portugali'a: locuitorii sunt amesteeu de locuitori stravechi (aborigines), de colonii romane fórte numeróse, de mauri (arabes nu aethiopes) cum si de evrei constrinsi prin puterea armelor a trece la crestianismu, apoi contopiti in proportiuni diverse in natiunea domnitóre, éra Baschii din Pirenei nu se scie de ce origine sunt.

Ce se mai dîcemu si de locuitorii Angliei? Cu totii scimu câ natiunea, carea a datu nume, tierii e compusa ca si limb'a ei si inca fórte curiosu, din locuitori stravechi, din colonii romane, din anglo-sasoni si Ddieu mai scie din ce feliu de insulani.

Grecii moderni sunt amestecu de elini, romani, slavi si arnauti.

G. Baritiu.

Schitie istorice

despre poesi'a poporala, si cantareti poporali la magiari, germani si in parte francesi.

II.

La germani.

La poporul germanu, cantecele poporale epice (de vitegia) au formatu in seculii mai vechi, singur'a stare a literaturii germane (nemtiési), inse din cantecele acele nu a remasu neci un'a. — Se dîce cumca cantecele poporele epice, a unor popóre germane p. e. a gotilor, longobardilor, se perdura, si acele se reducea dupa cuprinsulu lor la intemplári antice si contemporene. Emigratiunea ar fi caus'a la perirea acestor poesii poporale.

In secululu alu 6, 7, si 8-le se formara alte cantece poporale epice, cari se cantau pe langa harfa, si se numiá — in genere — cantece de societate. — Carolu celu mare a opritu pe calugaritie sê scria cantece de aceste séu sê li trimita altor'a. In seculii acestia se afla cantareti, cu profesiunea de a face poesii si a le cantá, si

se crede, câ aceste poesii avura caracterulu poporalu. —

In secululu alu 9-le preotii crestini au fostu in contra acestor cantece de origine si cuprinsu lumescu si paganu, si pentru acêst'a facura poesii religióse dupa artea poetica, si cu aceste produse pasira in contra poesiei poporale. Incetu si nobilimea si curtile se ocupá cu poesi'a germana séu latina si lasara cea poporala pentru clasele fara cultura, inse pentru acêsta, poesi'a poporala a esistatu si mai de parte, si si-a desvoltatu puterea productiva. —

Amendóue poesii au mersu pe cáile lor. Poesi'a de arte, carea se despartise de cea poporala, la jumetatea secululu alu 12, a inceputu a luá caracterulu celei poporale, póte — pentru câ poesi'a poporala in acestu tempu avu periodulu seu de inflorire.

Inca si secululu alu 12, pe urma in alu 13-la séu desvelitu si latitu o poesia de arte parte din cea poporala, carea a strabatutu de osebi din Austri'a, parte din poesi'a straina anume, francesa de catra Rinulu de josu, si in tempulu infloririi ei poesi'a poporala a incetatu nu numai in societáti mai nalte, ma chiaru si intra poporu s'a mai raritu. In secululu alu 13-le curtea din Austria a fostu carea a protegiatu mai tare cantulu poporalu.

In secululu alu 14-le poesi'a de arte a trecut in liric'a poporala, si asié si poetii de arte s'au retrasu de la poesia, si acêst'a a remasu éra numai la poporu. — De si acuma a intratu tempulu Cavalerismului, poesiéle epice s'au raritu, si numai catra Svitier'a resarira poesii istorice poporale; inse poesi'a lirica a inffloritu tare.

In secululu 14, 15, si 16, la inceputu se descrisera unu numeru mare de poesii poporale, si cu aflarea tipariului se facura colectiuni germane, dandu-se de urm'a unor cantece si mai vechie. —

In secululu 16, si 17-le, ma si in alu 18-le cantecele popolare venira in decadintia, asié in câtu fura rari si putine de insemnetate, si acele, cari se sustienea pe tempulu acêst'a, erau mai multu nesce franturi din cele vechie. Pe cand in secululu 16 si 17, cantulu poporalu a decadiutu, o lirica de arte cu music'a i-a intinsu ceva spriginire cu melodii simple; dar' din tierile de josu si din Veneti'a se latisera peste Germani'a melodii artificióse, si se cantá conpusetiuni de aceste numai de cei culti, carii formara societáti de cantareti. In acestu modu s'au formatu si cantecele asié anumite sociale, cari au respinsu cu totulu pe cele poporale deo-

sebi din societățile mai nalte, și pentru acéș'ta, din tempulu acesta mai numai cantece sociale se sustienura.

Inca in secululu 17, catra capetu, apoi in alu 18-le a renvietu gustulu pentru poesi'a de arte, și cantecele poporale și mai tare decadiura.

Percy (anglu) pe la 1765. incepù cu zelu mare pentru poesi'a poporala angla, și a avutu a cea influintia, că Burger s'a pusu cu zelu pentru poporala germana, și mai tardiu Goethe. Antai'a colectiune de cantece poporale germane e de la Nicolai din 1778, și l'a continuatu Herder, — și germanii au fôrte multe culese.

At. M. Marienescu.

Domnule Redactoru alu „Familiei!“

Dn. C. avù bunetate a me indetorá din nou spre multiamita, pentru că in nr: 34 alu „Familiei“ mi-dete ocaziune bogata de a corege unele informatiuni sinistre, cari vedu că au strabatutu și la Dsa. Mi-pare numai reu, că sunt silitu a fi mai scurtu decâtu ar fi dorint'i'a mea de a conversá cu Dsa, astadata din bunetatea Dtale Domnule Redactoru, daca adeca mi-ai da locu in colónele foici Dtale. Stau adeca éراسi gat'a de caletoritu; preste acésta nu mai sciu cum sê-mi alegu terminii, pentru ca se nu mai semene a muștrare. Ci éca am gacit'o: n'am sê-mi alegu multu la termini, pentru că me voiu feri binisioru de totu ce este filologicu in corespondint'i'a Dlui C. și voiu aruncá ochii numai preste unele puncte cari suna strinsu la adres'a mea.

Cand am numitu scól'a (filologica) a Blasiului și a Beiusiului, tocma sê fiu voitu a retacé pe „jurnalistii“ de *din cöce*, nu asiú fi potutu face acésta. Cre acolo unde este *totulu*, nu este și partea? Nu-mi e frica de ai *noștri*, că neci unii nu manca ómeni; preste acésta proba de nefrica și de nepartialitate este, că esemplele la care m'am *rogatu* pentru informatiune din partea numitelor dóua scóle le-am luat mai *alesu* din foile nóstre de *dincöce*. Nu cumva „jurnalistii“ noștri de *dincöce* voru stá sê mi sparga capulu, pentruca sê-i rogu de câte ceva? Neci chiaru Chavasme și Schwarzenberg nu mi l'au spartu pentru atátu lucrú, ci numai m'au inchisu pe optu díle in „Stockhaus“ alu lor (1851) și apoi ce e mai multu, m'au și mangaiatu cu esemplulu lor dicandu-mi că dieu si ei au trebuitu sê mörge la profosu nu odata. Numai maiorulu Backó erá p'ací se me impuse, la Cernauti, (1849;) atunci inse erá resboiu civilu, éra acum numai cátu ne amerintia unu resboiu filologicu, carele portandu-se cu condeie nu póte face neci decum vre o stricatiune.

Dn: C. marturisece că insu-si dsa, abié cunósce pe unulu — doi jurnalisti de *dincöce*, éra din ceealalta literatura a transcarpatianilor abié „una decima.“

Eu éراسi asiguru pe Dn: C., că din cele mai mari jurnale moldavo romanesci abié intra câte diece esemplare *incöce*, adeca din Brasiovu și pana la Vien'a. Cu atátu mai mare dreptu aveam eu a me ocupá intr'o fôia romanésca de *dincöce* cu foile de *dincöce*.

Unde sê critice filologii? In fôia pentru care s'a deschisu prenumeratiune prin cerculariu archiepiscopescu inea din Juniu a. c. —

Sê nu créda dn: C. că bicuitur'a filologica nu va folosi; numai sê nu asteptámu resultatulu pe momentu. Gutta cavat etc. Sê nu uitámu domnilor, că literele s'au introdusu in Romani'a numai de la Cusa *incöce*, adeca prin lege și porunca, éra incercările de mai nainte n'au fostu de natura de a poté strabate mai afundu. „Profetii din Tni'a se nu-i sparie cu archaismii și cu stiluri intortocate pline de barbarismi latino-magiario — nemtiesci, ci sê respecte mai bine și decâtu ei *diotismii* și tóte frumsetiele limbei romanesci, apoi sê vedi daca cu totu capritiulu lor nu le voru stórece stim'a și iubirea. —

Acela care va fi spusu dlui C. că eu asi avé „atáta influintia“ asupra „Gazetei“, l'a insielatu fôrte uritu. Me provocu nu numai la dn: Redactoru alu „Gazetei“, ci și la toti brasiovenii căti cunoseu mai de aprópe referintiele acelei redactiuni, ca sê dea aceia-si informatiune in cugetu curatu in acésta privintia. Toti articuli mei căti se publica in „Gazeta“ sunt censurati de dn: redactoru intoema ca ori care altii. O singura conditiune categorica mi-am pusu: ca neci redactorulu neci nimeni altulu se nu-si mai intretiese ideile sale in ideile mele, ci sê mi le lase asié precum mi le am asternutu eu, bune rele, calite necalite, éra din contra voindu a le bate, sê le bata ori cátu, va vré ceea ce mi s'a si intemplatu pré adesea și uneori chiaru in acelasi nr. Mai afle dn: C., că eu diferescu și in ortografia in vreo 4—5 casuri de ortografi'a „Gazetei“, ea inse face ca si celelalte foi de *dincöce*: pentru *uniformitate* corege totu. Prin urmare sémene că adres'a dsale cu: Medice . . . este gresíta.

Influintia? De o asi avé, fi siguru că bacanaliele, *politice*, adeca amesteculu de principii și neprincipii nu s'ar mai vedé in „Gazeta“, ci acésta fôia *politica* de la 1863 adeca de la emanciparea formalá prin lege pe langa ce ar fi remasu curatu romanésca in sierbitiulu natiunii, privita din punctu de vedere *strinsu* politicu ar fi fôia de partita politica cu o programa *catu se póte mai pronunziata* și atunci aru serie intrinsa toti aceia cari aru profesá aceleasi principii, éra altii si-aru cautá alte organe de publicitate; preste acésta „Gazeta“ ar avé cautiune, séu că ar incetá din viétia.

Sê mai afle dn: C., că profesiunea mea de 15 ani *incöce* decand redactiunea mi s'a luatú din mana cu fort'i'a, neci decum nu este publicitatea, neci jurnalistice'a, ci eu in acestea lucrú, precum sciu toti concetatiunii mei, éca asié ca diletantu, *sér'a*, in *dumineci* și ser-

batori si in caletorii pe unde stau câte o dî două, prin urmare nu mi-a plesnit prin capatiena ca sê voiescu a fi de „mustra“ cuiva, ci eu sunt dedatu numai a impartî mustre din fabricatul meu, dupa care bietu mîtienu cas'a si famili'a.

Câ nu sunt neci filologu, o-am spusu curatu in fati'a comisiunii filologice din Octobrie 1860; precum inse atunci, asié si acum mi-pastrezu unu dreptu: de a cere invetiatura de la filologi, a o primi daca m'au convinsu, a o da la o parte daca nu m'au convinsu. Vointia de a invetiá mai am si acum in etate de ani 54½; numai fiind câ invetiatur'a dlor anume la noi romanii din mai multe cause fôrte grele vine fôrte anevoia, eu pana una alta me silescu a me apropié in scrierile mele pre câtu numai se pôte de *limb'a bisericésca*, pe care o avemu in cartile bisericesci traduse din nou in secolulu trecut in -- *Tiér'a romanésca*. De acea limba m'am induleitu din fraged'a-mi etate, de cand mosiu-meu me punea sê citescu *fericitu barbatulu si Apostohulu* in biserica. Pre langa acésta mi-mai pusei eu insu-mi vreo două regule si anume: Serie precum vorbesci; invétia inse a vorbi romanescé asié, in câtu sê te prieçpa cei mai multi romani. Fii cu tóta luare-aminte la *amvonu, tribuna, catedra, scena*. Chiama in ajutoriulu acestora si in alu teu *critic'a*, pentru ca sê-ti lumine preste ele.

Celea vinu cu incetisiorulu, éra critic'a numai câtu si-arata capula din dosulu cortinei. Sê stau eu si altii pana atunci pe locu?

Dlu C. i se pare pre câtu pricepu din unele pasage a le corespundintiei dsale, câ eu in nrîi 72—75 ai Gazetei asi fi voitu sê facu critica. Nu. De asi fi avutu placere de a critica vre edata, asi fi inceputu de acolo de unde *trebuie* sê-si ia la noi critic'a inceputulu seu, de la *cartile scolastice*.

Dn. C. nu-mi va probá cu nimicu, cumca eu asi fi dîsu ca filologii sê nu se amestece in politica, ci am sustienutu si sustienu, câ din caus'a ne'voialii lor lumea nu va sta pe locu. Am mai adaosu si eu aceea ce repaus. Ioanu Maiorescu rapetiá mai adesea, câ este fôrte reu, cumca noi avemu pré putieni ómeni de *specialitati*, câ adesea acelasi barbatu este silitu a se face séu deodata séu si successive profesoru, politicu, diplomatu, publicistu, avocatulu, toema si ostasiu, inca si preotu. Acésta nu e neci opréla neci invinuire, ci este compatimire de noi insi-ne. Mie mi-s'a dîsu asié ceva de câte-va ori in fatia si nu mia saritu in nasu. Eu am admiratu totudeuna pe câtiva contemporani de ai mei pentru multimea sarcinelor câte au portatu oi; rogu inse pe Ddieu, ca asié ceva sê nu se mai intemple, ci sê ni se 'multiésca barbatii de specialitate.

Dn: C. si-bate jocu de *politicii* nostri. Avemu noi cei *de dincóce* si câti *politici* de *profesiune*? Asi dori sê mi-i numésca pentru câ sê aflu si eu numerulu lor, sê vedemu la *cati* are sê-si încrêda natiunea si patri'a por-

tarea trebilor sale. Éra daca cumva dn. C. intielege numai pe politicastri, atunci e altu ceva, mi-scotu ca-ciul'a.

De me tienu eu de ortografi'a comisiunii filologice? au nu? pentru aceea avui a suferi atacurile pe tempulu adunârii din Brasiovu la 1862? Vorbimu de *ortografia*, éra nu si de gramatica neci de dictionariu, pentru câ in privinti'a acestora nu m'am obligatu catra nimeni. De altmintrea rogu pe oo. redactiuni ca sê nu-si pregete a reproduce *protocolulu comisiunii filologice* din oct. 1860, pentru ca publiculu sê-si impróspete conclusele aceleia si sê védia care câtu se va fi abatutu de la ele.

Eu ne avendu trebuintia de a pazi din parte-mi anonimitatea, ba temendu-me ca sub masca sê nu mi-se intemple ce-va mai reu, éca sunt alu Diale Dle Redactoru s. e. l.

Georgiu Baritin.

LANTIULU DE AURU.

Novela svedica de Onkel Adam.

(Urmare.)

Siacu — dîse elu incetu — siacu, domnule Conte, — repetá elu mai tare . . . inse eu stam nemiscatu si cautam cu ochii intunecati asupr'a figurelor. Mi-parea, câ unu demonu stá la spatele mele si pusese man'a pe capulu meu, care crá inferbintatu, cu tóte aste o recéla de mórte infiorá totu trupulu meu si totu-si . . . in fine indreptai privirea asupr'a lui Don Caldero . . . faci'a sa intunecata crá mai palida de câtu totu-deauna . . . elu erá ca unu cadavru si numai ochiulu seu intunecatu jaceá necontentitu asupr'a mea. Asta-di-e 12 Augustu — murmurá elu inaintea sa — impacare cu repesat'a . . . domnule Conte, dati-mi viti'a de peru. — Elu o primi si eu ca bétu me scolai de la mésa si me indreptai câtra usia . . . nu sciam de nemic'a, insé Caldero me urmá: Ertati domnule Conte portarea mea posomorita, inse adi sunt tocmái dóue-dieci de ani de la dîu'a, de candu impartii eu Mari'a hosti'a! Eu am tînutu juramentulu meu . . . nópte buna, domnule Conte; nu uitá pe amiculu domniei-tale!

Alergai a casa; neci o data in victi'a mea de câtu atunce n'am audítu o vóce mai clara, care strigá ca o amerintiare in fundulu sufletului meu. Fugí! alérgea! — strigá vócea din mine si eu sboram mai multu de câtu mergeam.

— E Juli'a inca descépta? intrebai pe-unu servitoriu, ce-mi esí inainte.

— Contés'a? intrebá elu.

— Da! da, contes'a.

— Contes'a-e de siguru inca descépta câ-ci a tramisu de abié de cincí minute nu sciu unde pe cameriera.

Eu alergai in camer'a sociei mele. Juli'a stá intr'

unu jetiu inaintea toaletei sale, ca si cand n'ar fi auditu venirea mea. Multiemescu-ti Dómne, câ se 'mplinise presimtiementulu meu! . . . neci unu respunsu. Julia — eschiamai infricatu — Julia nu me audi tu? Aceea-si tacere. Ea stá tacuta inaintea oglindei si frumósele ei trasaturi se reflectau in sticla: . . . *lantiulu* cascadegatu erá impregiarulu gátului ei, si ochii sei intunecosi albastri me priveau cu blandétia. Julia, Julia! — strigai apucandu man'a ei. Erá rece. Membrele ei moi. Dumnediculu meu! . . . Dumnediculu meu . . . erá mórta. Nu sciu ce se intemplá mai departe, inse patru-spre-diece díle in urma am fostu la domni'a-ta parinte, si-i dedui Juliei unu locu in mormentuлу familiei.

Contele si-finise naratiunea. Elu se scolase si amblá cu pasi mari prin camera. Orologiulu batú unu-spre-diece. Esti aici, Julia! — strigá contele si ochii sei se invírtiau selbatecu — vina! . . . vina la mine! — elu deschise us'a camerei alaturate si strigá prin intunerecu: Julia, aici sum eu . . . eu Julia! — numai unu aeru rece suffá din ceealalta casa si unu murmuru se audí. — Ea a trecutú; — díse contele, inchise us'a si cadiu pe-unu jetiu — ea nu va sê vina . . . Dumnediculu meu! lasa-me sê me ducu cu la ea! — Contele siediu unu momentu pierdutu in gandiri. Apoi se scolá, cautá la mine cu ochi lucitori si díse: Parinte: câtu-e de dulce de-a sperá.

Cand me dusci de la elu, me simtii intr'atát'a de miscatu, in câtu fui bucurosu, câ servitoriulu mi-luminá prin salónele desierte . . . asié-e de tare imaginatiunea, daca o trediesci.

Din tempu in tempu lu-visitam pe Contele. Elu erá mai liniscitu de câtu pana acum'a; inse sanetatea sa incepea a suferí, neobservatu pentru elu insu-si, nu inse pentru unulu, ce avea numai din cand in cand ocasiunea de-a lu vedé. Elu incepea a fi mai neliniscitu, rídea de lucruri, ce nu erau ridicole, inse erá totu acel'a-si omu bunu, cum fusese totu-de-un'a si vedea claru, daca nu intrá in cuprinsulu misticeí; atunci inse incepea a visá, si Juli'a . . . iubit'a sa Julia erá puntulu esclusivu alu ideilor sale.

In midiloculu iernei mi-veni de-o-data unu tramisu, rogandu-me, sê vinu indata la castelu. Tramisulu nu sciá caus'a, de ce eram chiamatu in contr'a obiceiului, spuse inse câ servitoriulu contelui i-ar fi ordonatu sê incalece si sê vina câtu mai degraba la mine. Eu presimtiam o nenorocire si porní in momentu.

Cand intrai la Conte, elu parea adâncitu in ceterca unei epistole. Asié esti domni'a-ta — díse elu, cand me vediu — domni'a ta vfi sê predíci sufletului meu pace? . . . atunci incepe domnule, va fi interesantu de-a te ascultá! haha! hahaha! acum a abié sum cu minte . . . hahaha! . . .

Me retrasei diinnaintea privirei schinteitóre si manei ridicate, carea me amerintia . . . erá nebunu; buzele sale cele palide tremurau de furóre si perulu

lui negru stá in desordine pe fruntea sa, de pe care curgea o sudóre rece pe fati'a-i. VEDIUI, câ aice nu poteam face nemic'a si trasei clopotielulu, spre a chiamá pe serviteriu. Acest'a veni palidu si plansu.

En cauta — díse Contele rídiendu selbatecu — en cauta parinte! tóta nóptea a versatu síroc de lacrimi si a indrugatu la neghiobii numai si numai pentru câ iam aretatu prostului, câ nu avém neci eu, neci elu sufletu . . . câ nu esista neci reu, neci bine!! . . . da fôrte comici mai sunteti haha! hahaha! ca nisce oi . . . inse credeti-me, elu ar fi venitu de ar fi potutu, daca elu nu mai este si n'a venitu. Da stati numai si cautati la ceriulu vostru, e aeru, nemic'a alt'a de câtu aeru, me intielegeti? Pamentulu e-unu trupu solidu, din care crescú omeni, plante, momitie, curechiú si peste elu ceriulu, ce se numesec in limb'a culta atmosfera, aeru . . . ei, acum'a n'ó intielegeti? . . . e claru ca díu'a.

Vedi Domni'a-ta — continuá elu — ómenii sunt unu feliu de animale rapitóre, care si imblandíte nu lasa natur'a lor; ei sunt mai réi de câtu fércle; câ-ci chiaru tigrulu iubescú copíi . . . iubescú soci'a sa; . . . inse vedeti omulu elu o omóra. — Elu puse man'a inaintea fetiei sale si planse cu hohotu,

Eu nu sciu — sioptí servitoriulu — ce-o fi cu-príndiendu epistola. Contele o primí eri ser'a. Elu erá asié de voiosu, cand vediu adres'a si cu esii din camera. Inse cand m'am reintorsu, elu erá asié cum lu-vedeti acum a. Sermanula Conte; erá unu stapanu asié de bunu!

(Finca va urmá.)

Politechniculu din Viena.

In anulu trecutú publicaramu unu articulu fôrte interesantu despre sciintiele tehnice din pén'a dlui G. Baritiu. Dorinti'a esprímata acolo intru adeveru s'a realizatu. Asociatiunea transilvana a defíptu unu stipendiu pentru unu ténere, carele se va resolví a studiá sciintiele tehnice. Afámú dara cu scopu a publicá de asta data ce-va despra unu institutu politechnicu.

Ilustratiunea nóstra dape pagin'a 425 representa politechniculu din Viena, carele intre institutele de asemene direptiune in imperiulu austriacu ocupa locul celu d'antâiu. E fundatu de imperatulu Franciscu I la an. 1816 si de-atunce au esítu dintr'ensulu o multíme de ingineri, architectori, masínisti etc. Se imparte in dóue parti, in cea tehnica si in cea negociatorésca. Partea tehnica contine sciintiele matematice, fisice si tóte câte se tienu de aceste. Celu-ce voiesce sê absolvese tóte, trebuie sê petréca cinci ani la acestu institutu. Spre a fi primitu de ascultatoriu ordinaru trebuie sê fii gimnasistu absolutu, séu sê fii absolvitú trei clase in scól'a reala, superiora. Partea negociatorésca contine sciintiele de specialitatea acésta.

Ce e nou ?

** (Maj. Sa Imperatés'a,) precum unele foi ni spun, in 10 decemvre éra-si va veni la Buda.

** (Deputatiune Romana.) Aflâmu din foile magiare, câ romanii din Ardealu se pregatescu la unu actu de mare insemnatate, anume in tóta tier'a cerculéza pentru subscriere unu memorandu, in care romanii protestéza inaintea tronului in contra uniunii Ardealului cu Ungaria. Memorandulu acesta se va inmanuá Maj. Sale prin o deputatiune, in a careia frunte voru sta dnii Baritiu si Dr. Ratiu. Publicâmu cu reserva scirea acésta, câ-ci in foile romanesci n'amu cetitu inca nimica despre acestu pasiu alu fratilor din Ardealu, — de asta-data ni luâmu numai voi'a a spune acelor foi unguresci, cari titulara pe domnii susu atinsi „burocrati,“ — câ neci unulu dintr'ensii n'a fostu burocratu neci cand.

** (Onóre Abrudenilor!) „Gazet'a“ ne suprinse cu unu faptu fôrte frumosu. In nrulu seu celu de pe urma publica o corespundintia din Abrudu, din care aflâmu câ romanii de acolo au scrisu pentru infiintierea academiei de drepturi 5312 fl. Ne retienemu a iusirâ laude pentru acestu zelu natiunalu, câ-ci vócea nóstra nu s'ar audí cand natiunea intréga aplaudéza.

** (Necrologu.) Ni se scrie din Aradu, câ junele avocat u romanu Georgiu Hovicu a moritu in versatu. Fia-i tierin'a usióra !

** (In foile francesci) de unu tempu incóce au aparutu multe novele interesante sub numele Fernan Caballero, in nrulu nostru de acuma si noi publicâmu una. Lumea literaria s'a interesatu fôrte a sci, de unde e acestu novelistu placutu ? si in urma se descoperi, câ numele acela e pseudonimulu princesei Luisa Montpensier, sor'a reginei de Spania.

Literatura si arte.

** („Calindariulu Umoristului“) a esitu de sub tipariu ! Cuprinsulu : Me inchinu cu sanetate, (poesia introductóre.) — Calindariu cu stihuri la fia-care luna. — Cronologia. — Pianet'a domnitóre. — Cele patru anutempuri. — Notitic economice. — Disputa de o óra pentru si contra u, (cu diece caricature.) — Stâmu noi bine séu cum stâmu ? (poesia de Eremia Ciocarlia) — 10 fl. pentru o sarutare de mana, (umorescu de Gr. Candianu.) — O cauza sióda. — Cum s'a facutu Perdevér'a dascalu. (istorióra din secolulu trecut u cu cinci caricature.) — Pecurariulu din Ardealu, (de Umoristulu.) — Din viet'ia unui barbatu mare, (cu nóte caricature.) — Iubirea moderna, (din diuariulu unui hotciu.) — Amant'a mea, (poesia de M. Popliu.) — Tiganulu la solgabireu. — Cum trebuie intielese unele corespundintie, (cu patru caricature.) — Pop'a la consiliariulu, (poesia de Árpád de Tótkfalvi quondam Haralampia Ciurila. — Cinci-spre-diece anecdote. — Cimiliture. — Inainte de esamenu, (cu o caricatura.) — Tiganulu ca martore, (cu o caricatura.) — Boulu mare, (cu o caricatura.) — Muierca si vac'a, (cu o caricatura.)

— Tanda si Manda. — Pretiulu 30 cr. colectantii voru primí de la siepte es. unulu gratis. — Se afla de vendiare la redactiunea acestei foi, la toti colectantii nostri, in Ardealu la librariulu Filtsch in Sabiiu.

** (Ateneulu Romanu) din Bucuresci publica o revista lunaria a lucrârilor si cursurilor sale. Pana acuma esíra dóce brosiure. Ni pare reu, câ nu ni s'au tramisu, amu fi vorbitu mai pe largu despre ele.

** (Compani'a dramatica) din Bucuresci urméza representârile sale in sal'a Bosel cu multu succesu. Ni pare fôrte curiosu, câ intre piesele reprezentate pana acuma nu gasiramu neci chiar unic'a natiunala. Ce felu ! scen'a romana n'are o misiune mai sublîma, decátu a maimutiari totu comedii francesci ?

Gacitura de siacu.

De Luisa Traila n. Maccinu.

tu-	di <u>e</u> u;	i-	E	su-	Dum-	na!	ta-
ni-	par-	fl <u>e</u> -	ne-	In	siu;	ste	see
Hu-	lu	n	se	sulu	Ca	par-	tu-
tasiu	ma	den-	siu;	La	ne	nó-	c-
meu.	li-	ca	spu-	nu-e	e	ne	Nu
de	la	ma-	ce	tu-	cu-	Ce	li-
to-	Tu-	drep-	fri-	d'e-	ta	te,	Dóm-
ne-	vras-	riu	na	ta-	na	ga-	te,

Se póte deslegá dupa saritur'a calului.

Deslegarea gâcituró de semne din nr. 34 :

Lun'a trece ganditóre,
Valuri d'auru reversandu,
Si pe ap'a curgatóre
Discu-i splendídu leganandu.
Langa malulu apeí late
Se innaltia unu castelu,
Unde lacrimé curate
Vérsa-unu dulce angerulu.

Grandeá.

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domniórele : Catarina Craciunescu, Sidonia Sacosianu, Maria Cernetiu, Amalia Popu, Irina Munteanu, Elena Popescu.

 Cu esemplare complete mai potemu sierbí.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu : **IOSIFU VULCANU.**